Előhang

Julien Benda egykor még híres könyvében, *Az írástudók árulásá*ban többek között azt állította: az értelmiség azzal követett és követ el árulást, hogy „pártos"; hogy a maga eredendő feladatait politikai céloknak rendeli alá, beleértve a stílusát is. Annyira komolyan gondolta ezt, hogy nemcsak a korabeli nacionalista-jobboldali értelmiséget bírálta, hanem zsidó származása ellenére a cionizmussal kokettáló írástudókat úgyszintén. Babits, aki értékelte a könyvét, és már a megjelenését követő évben, 1928-ban írt róla, nem értett egyet Benda itt kiemelt tézisével, mondván, hogy minden korban voltak az értelmiségnek politikai kapcsolódásai az élet szintjén, tehát nem jogos ebben a tényben összegezni az egyébként nagyon is valóságos árulását. Természetesen nem vizsgálhatjuk meg ezt a kérdést behatóan itt, egy előszó keretei között. A könyv megjelenése óta azonban gyakran megtörtént, hogy akik az önként vállalt (felvállalt) politikai elköteleződést és aktivitást bíráják, azok sokszor maguk is elkötelezettek politikailag. Akik az ideológia-mentességet és a világnézet-semlegességet követelik, számos esetben meghatározható ideológiákkal és világnézettel bírnak. Helyzetük annyiban rosszabb az „ideologikusokhoz" képest, hogy nem tudnak erről, saját világnézetük és politikai szimpátiáik kategóriáit sem ismerik, vagy nemcsak maguk előtt, hanem nyíltan hazudnak.

Bárhogy legyen, egyetérthetünk Babits-csal abban, hogy a politikai kapcsolódás ténye önmagában nem okozza az értelmiség árulását. De akkor mi? Mégis miben ragadható meg az értelmiség tényleges árulása ma, 93 évvel Benda műve után? Úgy véljük, a majdnem totális konformizmusban, abban, amit Babits „*életesség*nek" nevezett. Az úgynevezett írástudók legtöbbje teljesen vagy alapvetően jól érzi magát a jelen korban, ebben a világban, a mai szinten értett „életben". Vágyik rá, hogy megnézzen végre egy híradót, alig várja, hogy láthassa, első adandó alkalommal megnézze a kedvenc internetes hírportáljait (az „ellenségekét" is beleértve, természetesen). *Hisz* az aktuális megmondó „hírességekben" (valójában partikuláris és szubkulturális „sztárokban", akik – jó esetben – holnap már sehol sem lesznek). Elhiszi a reklámokat, még tetszenek is neki. Egyáltalán nem a gondolat, a gondolkozás, a megismerés vagy az alkotás érdekli, e régi értelmiségi alapelvek (legfeljebb a tanulás és az önérvényesülés). Aztán persze ír, beszél a tévében, de hozzá képest valóságos felüdülés még egy szóvivőt vagy politikust is látni. Ilyen ma az értelmiség – amikor már mindenki annak vallja magát. Egy hurráoptimizmus jellemzi. Örül az új focieredményeknek, az új autótípusoknak, és, persze, az új mobiltelefonoknak. Fogalma sincs, nem is akarja tudni, még csak meg sem kísérli megismerni, hogy mi megy a „fejlődés" hátterében, hogy mi annak a kőkemény valósága.

Ezzel szemben mi úgy gondoljuk, az értelmes ember, az intellektus által áthatott ember – hogy ne megint ezt a rossz, kommunista ízű értelmiségi szót használjuk –,

felelősséget vállaló ember, aki képes belemenni problémákba, ha nem is ez az első számú feladata (s nem keres mindenütt problémát, mint számtalan szenzációhajhász, akadékoskodó és politikához egyáltalán nem értő és érteni azt nem is akaró, teljesen dilettáns újságíró). Képes arra, hogy ne vonja ki magát teljesen „a *pác*ból" (Hamvas), mert kereszthordozó ember tud lenni a megváltottság tudata mellett, amellett, hogy az anyagin, a testin, a praktikuson, a hasznoson túli létről kell mindenekelőtt tájékoztatnia a világot és magát.

A jelen lapszámban e gondolatok jegyében fogtunk hozzá az 5G témájának kidolgozásához. Mind a két szerző, Ertsey Attila és Tanka professzor így járnak el. Szemben az árral – hiszen a konzerválás mellett a lázadás is az értelmiség egyik feladata, és árulása éppen az, ha e két jellemző közül *bármelyik* elmarad. A Sötét kor jellegzetességeinek túlhangsúlyozása, az elsődleges és magasabb valóságok felmutatását elhagyva, bizonyosan akkora hiba, mint a Vaskor jelenlétének tagadása, jellegzetességeinek nemismerése, a keresztviselés nemvállalása, saját egyéniségünk kivonása „a *pác*ból".

Edl András és Suba Zoltán a propaganda témájával foglalkoznak, más és más szempontból. Ez korunkat sokkal inkább áthatja, mint a legtöbben gondolnák. Lehet megbotránkozni, de a nemzetiszocialista Németország propagandája semmi nem volt ahhoz képest, ami legkülönfélébb formáiban ma ránk zúdul, a reklámoktól kezdve a gondolkozás szabadságát erősen befolyásoló híreken át (már pusztán a testi létbe és a mai korba záró természetüknél fogva) a világnézeteket kifejezetten manipuláló filmekig. Hurráoptimizmusra, kizárólagos életélvezetekre nincs tehát semmiféle ok. Sőt, ha csupán a reklámokat nézzük, giccses, álharmóniákat sugalló, nyílt hazugságokat megengedő tartalmukat tekintve, a tőlünk meglehetősen távol álló, ócska szocreál propaganda is nagyobb művészi értékkel bírt, mint a mai, professzionalizmusba burkolt, ocsmánynak nem tűnő propaganda.

Aztán, hogy *levegősebb* világokba lépjünk, ismét szépirodalommal foglalkozunk. Elsőként egy észt szerzővel, Andrus Kivirähkkal (akihez a „Kulturális Szemle" rovatban szereplő, *November* című film ismertetője is kapcsolódik). Milán Pétertől olyan gondolatokat kapunk, amely kelet-közép-európai létünk benső tartalmaiba is bevilágít. Majd az egyik legjobb mai magyar íróról, Krasznahorkai Lászlóról szóló két tanulmány következik. Nincs túl jó híre jobboldalhoz közeli körökben, de ez egyáltalán nem számít. Elmondjuk, hogy miért *kell* vele foglalkozni. Külön örömünkre szolgál, hogy Bartha Ildikó, Vona-Szabó Krisztina, Szepesi Edit, Taraszevics Zsuzsa és Király Liliom után újabb magyar női írót is bemutathatunk Kégl Ildikó személyében, aki szintén a konzervatív írás hagyományait követi. Művei érdekesek lesznek a női témáktól-megközelítésektől ódzkodó olvasók számára is.

Végül a római katolicizmus néhány aktuális problémáját érintjük Borda Lajos írásával, amelyhez a „Kulturális Szemle" valamint az „Ajánlók" egyes részei kapcsolódnak.